

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem o utworzenie w okręgu c. k. Starostwa w Brzesku czwartego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w mieście Czchowie.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20. Stycznia 1887, tudzież wskutek wezwania c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 11. Lipca 1888, l. 11853, mamy zaszczyt w sprawie utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w terytorium c. k. Starostwa w Brzesku przedłożyć:

Sprawa utworzenia tego Sądu z siedzibą czy w Zakliczynie, czy też w Czchowie, o co ubiegają się oba te miasta, agituje się już od r. 1876.

W roku 1877 pod d. 28. Sierpnia uchwalił Wysoki Sejm udzielić c. k. Rządowi opinię o potrzebie utworzenia w tamtej okolicy nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w mieście Zakliczynie, proponując przydzielenie do nowego okręgu 19 gmin z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Wojniczu (z których dwie gminy Janowice i Wróblowice już od r. 1880 do c. k. Sądu powiatowego w Tarnowie przyłączone zostały) dalej gminę Borową z okręgu Sądu powiatowego w Tuchowie i gminę Siemiechów z okręgu takiegoż c. k. Sądu w Tarnowie.

Uchwałę tę jeszcze raz ponowił Wysoki Sejm na posiedzeniach z dnia 21. Października 1881 roku i z d. 19. Grudnia 1887 r.

Jednakże c. k. Ministerstwo żądań tych nie uwzględniło, oświadczając w piśmie swem z dnia 11. Grudnia 1882 (L. W. 62531) bez podania motywów, iż nowego c. k. Sądu powiatowego w Zakliczynie utworzyć nie może.

Później gdy miasto Czchów rozpoczęło starania o uzyskanie siedziby nowego c. k. Sądu powiatowego dla siebie, Wysoki Sejm uchwałą z d. 20. Stycznia 1887 polecił nam porozumieć się z c. k. Sądem wyższym w Krakowie i w razie uznania przez niego potrzeby kreowania nowego c. k. Sądu w Czchowie, przedłożyć odpowiednie sprawozdanie.

Ponieważ c. k. Sąd krajowy wyższy w Krakowie odezwą z dnia 26. maja 1887 (LW. 27935) na wezwanie nasze odpowiedział, że mimo poprzedniej z r. 1882 odmowy ze strony c. k. Ministerstwa sprawiedliwości sprawa utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Zakliczynie na nowo tam podjęta została, przeto odnieśliśmy się pod d. 3. Czerwca 1887, L. 27935 do tegoż c. k. Ministerstwa prośbą o wyjaśnienie położenia rzeczy.

I oto skutkiem tej odezwy jest pismo c. k. Ministerstwa z d. 11. Lipca 1888 r. z wezwaniem o przedłożenie tej sprawy na nowo Wysokiemu Sejmowi. Z dołączonych do pisma,

tego alegatów, mianowicie przedłożenia c. k. Prezydium Sądu wyższego krajowego w Krakowie nabraliśmy przekonania, że tu rozchodzi się albo o utworzenie dwóch nowych Sądów powiatowych w terytoryum c. k. Starostwa Brzeskiego z siedzibami w Zakliczynie i Czchowie, lub tylko jednego z siedzibą w Zakliczynie.

Propozycya co do ustanowienia jednego lub dwóch okręgów sądowych ze strony c. k. Prezydium Sądu wyższego w Krakowie postawiona, obejmuje szczegółowy skład każdego z okręgów przyszłych Sądów, lecz nieogranicza się co do podziału dotychczasowych okręgów sądów powiatowych w Brzesku i Wojniczu, z których nowe Sądy w Zakliczynie i Czchowie powstać mają, lecz stawia kombinacye przydzielenia tak do jednego a ewentualnie i drugiego jeszcze innych gmin, leżących w sąsiednich powiatach sądowych Tuchowskim, Tarnowskim i Nowosądeckim, coby w następstwie pociągnąć musiało za sobą ewentualną zmianę tych graniczących z sobą starostw Brzeskiego, Tarnowskiego i Nowosądeckiego.

Dlatego też przed powzięciem stanowczej decyzyi co do wniosków przedłożyć się mających Wysokiemu Sejmowi, wezwaliśmy Rady powiatowe w Brzesku, Tarnowie i Nowym Sączu o zbadanie tej sprawy na miejscu, przez zasiągnięcie wiadomości o życzeniach odnośnych gmin i obszarów dworskich i o udzielenie swej opinii.

Otóż rezultat badań w tym przedmiocie mamy zaszczyt przedłożyć. Przedewszystkiem jednak zaznaczamy, że dzisiejszy okręg c. k. Starostwa Brzeskiego obejmuje trzy okręgi sądów powiatowych.

1-szy Radłowski zajmujący północną część Starostwa z ludnością	21363
2-gi Brzeski z ludnością	39199
3-ci Wojnicki	23814

z których dwa ostatnie topograficznie zajmują podłużne pasy leżące obok siebie i ciągnące się z północy ku południowi. Miasto Zakliczyn leży na południowej części powiatu sądowego Wojnickiego i odległe od Wojnicza o 14 kilometrów, zaś Czchów tak samo w południowej części powiatu sądowego Brzeskiego nieco niżej, bo o 27-3 kilometrów od Brzeska.

Między granicami tych dwóch okręgów sądowych, począwszy od granicy powiatu Nowego-Sącza płynie rzeka Dunajec, nad którą leży miasto Czchów, a powyżej skręca się ku wschodowi ku Zakliczynowi i przecina w poprzek powiat sądowy Wojnicki.

Przedstawwszy w ten sposób sytuację topograficzną okolicy, przystępujemy do relacji dotyczącej życzeń mieszkańców:

I tak: gminy proponowane do wyłączenia z okręgu Sądu powiatowego delegowanego w Tarnowie, które dawniej mieściły się w okręgu sądowym Wojnickim, jako to: Janowice i Wróblowice, z Sądu pow. w Tuchowie: Siemiechów i Brzozowa, wreszcie z Sądu w Nowym Sączu wszystkie bez wyjątku nie życzą sobie przydzielenia, czy to do nowo utworzyć się mającego Sądu w Czchowie, czy w Zakliczynie, nie tyle z powodu zmiany siedzib sądowych, ile z tytułu zmiany okręgów c. k. Starostw, albowiem miasto Brzesko byłoby dla nich więcej oddalonym, niż dotychczasowe siedziby Starostw w Tarnowie i Nowym Sączu; z zapytywanych obszarów dworskich tylko Rożnów, Witowice dolne i Załęże, oświadczyły gotowość zmiany siedziby sądu i Starostwa, zaś Rady powiatowe w Nowym Sączu i Tarnowie stanowczo przeciw uszczuplaniu ich okręgów reprezentacyjnych zaprotestowały.

Wobec tego sprawa kreowania nowych Sądów powiatowych w Zakliczynie i Czchowie, lub w jednym z nich ograniczyć się musi do wytworzenia dla nich terytoryów sądowych z dotychczasowych w granicach starostwa Brzeskiego mieszczących się Sądów powiatowych w Brzesku i Wojniczu.

Otóż podług sprawozdań Wydziału powiatowego w Brzesku oświadczyły się przez uchwały Rad gminnych za przynależnością do Sądów:

A. W Zakliczynie:

1. Biesnik z ludnością	217
2. Borowa	370
3. Charzewice (oświadczyły się i za Czehowem)	418
4. Dzierzawiny	230
5. Faliszewice	304
6. Kończyska	343
7. Lusławice	481
8. Olszowa	423
9. Paleśnica	373
10. Roztoka	189
11. Słona	412
12. Stróże	251
13. Wola Stróżska	531
14. Wesołów	688
15. Zakliczyn	1230
16. Zawada lanckorońska	258
17. Żdunia	430
18. Gwoździec	653
19. Filipowice	529
(te ostatnie oświadczyły się i za Czehowem.)	
	<hr/>
	8330

B. W Czehowie:

1. Czehów z ludnością	1550
2. Tymowa	1080
3. Charzewice	418
4. Lewniowa	513
5. Tworkowa	650
6. Jurków	593
7. Wytrzycka	262
8. Będzieszyna	221
9. Wojakowa	739
10. Druzków pusty i Grabie	230
11. Porąbka Iwkowska	173
12. Iwkowa	2138
13. Połom mały	190
14. Kąty	294
15. Debrociesz	541
16. Filipowice (i za Zakliczynom)	529
17. Biskupice i Domosławice	406
18. Piaski Druszków	476
19. Złota	823
20. Ruda kameralna	594
	<hr/>
	12420

Wobec takiego rezultatu, zachodzi trudność zdecydowania się tak za Zakliczynom, jakoteż i za Czehowem, albowiem cyfra ludności pragnącej utworzenia nowego Sądu w jednej czy drugiej miejscowości rodzi wątpliwość, czy Sąd powiatowy nawet z najniższym personelem urzędniczym, znalazłby w tak szczupłym i mało zaludnionym okręgu dostateczne dla siebie zajęcie, zwłaszcza, gdy w całej Galicyi nie mamy dotąd Sądu powiatowego, któryby mniej niż około 15.000 ludności obejmował.

Jednakże nie da się zaprzeczyć, że mimo tak niekorzystnego położenia geograficznego obu miast Czehowa i Zakliczyna okolica tamtejsza potrzebuje nowego Sądu powiatowego ze względu na zbyt rozległy i zaludniony okręg Sądu powiatowego w Brzesku, mający do 40.000 mieszkańców i znaczną odległość gmin położonych w południowej jego części w okolicy Czehowa od siedziby w Brzesku.

Z tego powodu Wydział krajowy nie może podzielać opinii c. k. Sądu wyższego krajowego w Krakowie, aby w razie niemożności utworzenia dwóch nowych Sądów w Zakliczynie i Czehowie, utworzyć jeden z siedzibą w Zakliczynie. Sąd w Zakliczynie, mógłby być utworzonym tylko kosztem okręgu sądowego w Wojniczu, liczącego 24.814 ludności, czyli po odtrąceniu cyfry 8 330 ludności przyszłego Sądu w Zakliczynie, pozostałoby przy Wojniczu 16.484 i przez to nie wiele ulżyłoby się w czynności Sądowi temu, a zarazem odebrało możność zmniejszenia personalu dotąd tam urzędującego.

Przeciwnie znów utworzenie nowego Sądu powiatowego w Czehowie, do którego prócz innych możnaby przyłączyć 15 gmin z okręgu sądowego w Brzesku i to najbardziej odległych z ludnością 9.592, zmniejszyłoby zaludnienie okręgu Brzeskiego do cyfry 29.607 mieszkańców i pozwoliło zmniejszyć personal urzędników sądowych.

Ponieważ jednak utworzenie nowego c. k. Sądu powiatowego w Czehowie z taką ludnością jaka się oświadczyła za swoją przynależnością w liczbie 12.420 mieszkańców byłoby niedostatecznym, Wydział krajowy jest zdania, że będzie to z korzyścią dla kilku gmin obecnie położonych

na odległej granicy powiatu sądowego Wojnickiego mianowicie: Borowej, Dzierżawiny, Olszowej, Paleśnicy, Stróże i Woli Stróżeckiej, aby je z ludnością 2.178 głów wynoszącą również przydzielić do nowego Sądu w Czchowie.

Tym sposobem utworzony okręg sądowy dla Czchowa liczyłby 26 gmin z ludnością 14.598 mieszkańców, a stosunek zaludnienia sąsiednich powiatów sądowych starostwa Brzeskiego uregulowałyby się w ten sposób, że miałyby:

a) Sąd w Brzesku	.	.	29.607	ludności
b) Sąd w Wojniczu	.	.	19.808	"
c) Sąd w Czchowie	.	.	14.598	"

Za utworzeniem Sądu w Czchowie przemawiają w sprawozdaniach swoich c. k. Starostwo w Brzesku, Sąd powiatowy w Wojniczu i Wydział Rady powiatowej w Brzesku, chociaż Rada powiatowa oświadczyła się za Zakliczynem.

Jakkolwiek miasto Zakliczyn w obecnej chwili posiada może dogodniejsze warunki na siedzibę Sądu powiatowego i lepsze ma komunikacye, to jednak dla okolicy, która właśnie potrzebnie kreowania nowego Sądu, mianowicie najdalej leżących gmin od Brzeska, którego znów okręg sądowy jest przeludniony, Czchów stosunkowo odpowiedniej jest położony, a względem miejscowości, które proponujemy przyłączyć tutaj z okręgu sądowego Wojnickiego, leży po drodze wiodącej do siedziby starostwa w Brzesku.

Co się tyczy braku stósownego pomieszczenia dla Sądu, mieszkań dla urzędników, to obecnie i Zakliczyn i Czchów nie posiadają takowych; lecz skoro gmina Czchów deklaruje postawić na pomieszczenia Sądu budynek własnym kosztem i oddać bezpłatnie na lat dziesięć c. k. Rządowi, zatem i niedogodność ta zostanie usunięta.

Proponując dodatkowe przyłączenie gmin Borowej, Dzierżawiny, Olszowej, Paleśnicy, Stróże i Woli strożkiej z okręgu sądowego Wojnickiego do Czchowa, pomimo, że one oświadczyły się za Zakliczynem, sądzimy, że wobec tego, że utworzenie nowego Sądu powiatowego w Zakliczynie okazuje się niemożliwym, Czchów będzie dla nich daleko dogodniejszą i bliższą siedzibę Sądu powiatowego, niż obecnie Wojnicz.

Z tych zatem powodów wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. Czerwca 1868, (Nr. 59. Dz. u. p.) oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż uwzględniając obecne położenie, tudzież potrzeby ludności c. k. Starostwa w Brzesku zmienia uchwały swoje z dnia 28. Sierpnia 1877 r., 21. Października 1881 r. i z dnia 19. Grudnia 1887 r. w tym kierunku, iż pożądanem jest utworzenie czwartego c. k. Sądu powiatowego w obrębie c. k. Starostwa Brzeskiego z siedzibą w mieście Czchowie, do okręgu którego przyłączone być mają:

a) z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Brzesku gminy i obszary dworskie: Czchów, Tymowa, Charzewice, Lewniowa, Twerkowa, Jurków, Wytrzyńska, Będzieszyna, Wojakowa, Drużków pusty i Grabie, Porąbka iwkowska, Iwkowa, Połom mały, Kąty, Dobrociesz.

b) z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Wojniczu: Biskupice z Domosławicami, Filipowice, Piaski, Druszków, Złota, Ruda kameralna, Borowa, Dzierżawiny, Olszowa, Paleśnica, Stróże i Wola strożska.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 31. grudnia 1888.

Marszałek krajowy

Tarnowski w. r.

Sprawozdawca

Teofil Bereźnicki w. r.

Członek Wydziału krajowego.